

Боярка Ганна Вікторівна,
старший викладач кафедри іноземних мов та перекладу,
факультет міжнародних відносин,
Національний авіаційний університет, м. Київ,
ORCID iD: 0009-0005-0164-0725
dn_anna@yahoo.com

СТРУКТУРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ НА ПРИКЛАДІ НАЗВ КРАЇН У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ СТУДЕНТАМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено необхідність структурованого подання та дослідження різноманітних географічних назв на прикладі назв країн світу студентами факультетів міжнародних відносин закладів вищої освіти, які вивчають китайську мову та планують працювати в міжнародних організаціях, дипломатичних установах тощо. Зазначено, що правильне використання та написання географічних назв стане запорукою вдалих перемовин під час зустрічей з партнерами, успішних виступів на міжнародних конференціях, сприятиме ефективному повсякденному спілкуванню тощо. Важливість окреслення чіткого підходу при вивченні назв країн у сучасній стандартній китайській мові (путунхуа) визначається тим, що, по-перше, в підручниках та різноманітних посібниках для вивчення китайської мови приділено недостатню увагу тлумаченню значень ієрогліфів – компонентів, з яких утворюються топонімічні назви; по-друге, наведено недостатню кількість прикладів, щоб простежити певні моделі оригінального передання назв країн китайською мовою; по-третє, не віддзеркалено загальної системи, за допомогою якої можна спростити та водночас поліпшити вивчення багатьох географічних назв. У статті акцентовано увагу на тому, що студентам факультетів міжнародних відносин, а також студентам філологічних факультетів лінгвістичних закладів вищої освіти під час вивчення китайської мови потрібно мати чітке уявлення, як інтерпретують топонімічні назви, для подальшого їх використання в міжнародному спілкуванні. Наведено та проаналізовано конкретні приклади структурованого дослідження назв країн китайською мовою.

Ключові слова: сучасна китайська мова; топоніми; географічні назви; назви країн світу; фонетична калька; транслітерація; семантичні конотації; етимологічне значення; гібридні форми; лінгвістична та соціокультурна компетенції.

Boiarkina, Ganna,
senior teacher of the Foreign Languages & Translation
Department,
Faculty of International Relations,
National Aviation University, Kyiv,
ORCID iD: 0009-0005-0164-0725
dn_anna@yahoo.com

**STRUCTURED STUDYING OF GEOGRAPHICAL
NAMES ON THE EXAMPLE OF COUNTRIES'
NAMES IN THE MODERN CHINESE LANGUAGE
BY STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL
ESTABLISHMENTS**

The article clarifies necessity for a structured presentation and research of various geographical names using examples of countries' names by students of international relations' faculties of higher educational establishments who study the Chinese language and plan to work in international organizations, diplomatic institutions, etc. It is noted that the correct use and spelling of geographical names will be the key to successful negotiations when meeting with partners, speeches at international conferences, supporting effective everyday communication as well. The importance of delineating a clear approach when studying countries' names in the modern standard Chinese language (putonghua) is determined by the fact that, firstly, in the textbooks and various manuals for learning Chinese, insufficient attention is paid to the interpretation of the meanings of characters - components from which toponymic names are formed; secondly, insufficient number of examples are given in order to trace certain patterns of original transference of countries' names in Chinese; thirdly, it does not reflect the general system, using which it is possible to simplify and at the same time to improve studying many geographical names. The article focuses on the fact that students of the faculties of international relations as well as students of philological faculties of linguistic higher educational establishments when learning the Chinese language need to have a clear idea of how toponyms are interpreted in order to use them in the future international communication. Exact examples of structured research of countries' names in Chinese are given and analyzed.

Keywords: modern Chinese; toponyms; geographical names; countries' names; phonetical loan; transliteration; semantic connotations; etymological meaning; hybrid forms; linguistic and sociocultural competences.

Постановка проблеми. У процесі глобалізації відносин та поширення спілкування з представниками іншомовних країн людство неминуче стикається з проблемою чіткого передання топонімічних назв іноземними мовами. Особливу увагу з цього погляду привертають мови з неалфавітним письмом, серед яких значне місце посідає сучасна китайська мова з її потребами адаптувати географічні назви інших держав світу до її внутрішніх сталих фонетичних та друкарських правил.

Перша за кількістю носіїв серед інших мов світу (1,2 мільярда осіб), друга за кількістю мовців після індоєвропейської мовної сім'ї, сучасна китайська

мова є однією з шести офіційних мов ООН, її активне використання стає все більш поширеним, тому питання правильного запам'ятовування та використання географічних назв набуває нагальної потреби. Студенти, що вивчають китайську мову, мають необхідність розуміння грамотного відтворення на письмі топонімів за допомогою сталих орфографічних засобів, що неодмінно впливає на подальше чітке вимовляння – умову ефективного спілкування у крос-культурному просторі. Звісно, є певна складність щодо уніфікації передання назв країн за допомогою китайських ієрогліфічних знаків, але можна простежити й установити певні моделі для розв'язання зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У підручниках із сучасної китайської мови, що використовуються під час навчання у лінгвістичних і нелінгвістичних закладах вищої освіти, тема “Назви країн світу”, на жаль, не відображена достатньою мірою, звідки й з'являється необізнаність студентів щодо топонімів, зокрема назв країн. Так, наприклад, в українськомовних та англійськомовних підручниках, призначених для вивчення китайської мови базового рівня, у початкових діалогах зазвичай з'являються усього 5–10 назв країн (інколи обраних зовсім неузгодженим між собою чином), і, більш того, вони не супроводжуються будь-яким тлумаченням щодо моделі передання самої назви. На нашу думку, під час подання топонімічного матеріалу також бракує структурованості, коли можна простежити назви країн чи то за їх географічним розташуванням та близькістю до інших країн (наприклад, за континентами), чи то за їх моделлю утворення.

Отже, **мета** нашого дослідження полягає в аналізі та систематизації певних правил передання на письмі топонімічних назв на прикладі назв країн світу в путунхуа.

Виклад основного матеріалу дослідження. Контактуючи з носіями китайської мови, коли ми стикаємося з необхідністю усно або письмово відповісти або запитати щось про якусь країну, можемо, звісно, залучити знання з англійської, яка є мовою повсякденного міжнародного спілкування багатьох людей у світі та предметом вивчення в будь-яких навчальних закладах більшості розвинених країн світу. Водночас при цьому маємо також розуміти, що орфоепічна та орфографічна система індоєвропейських мов значно відрізняється від системи сино-тибетських мов. Тому під час спілкування з носіями китайської мови залучення англійської мови не є запорукою того, що сприйняття вербальної інформації буде вдалим на 100%. Отже, процес спілкування можна полегшити, якщо намагатися донести потрібну інформацію засобами сучасної китайської мови. Потрібно, однак, зазначити, що знання англійської мови інколи може допомогти студентам, які вивча-

ють путунхуа, швидше зрозуміти та краще запам'ятати назви окремих країн світу й удосконалити свою соціокультурну компетенцію.

Вважаємо доцільним запропонувати студентам проаналізувати наступні особливості передачі назв різноманітних країн на письмі засобами сучасної китайської мови.

Насамперед, слід зауважити, що більшість географічних власних назв передають засобом фонетичного калькування (транслітерації) тієї чи тієї назви: слово-оригінал розкладають на склади та залучають певні ієрогліфічні знаки, що за своїм поєднанням в ціле слово вимовлянням більш-менш схожі на оригінальну назву. Наприклад, назва “Міссісіпі” має чітку фонетичну кальку в сучасній китайській мові 密西西比 [Mìxīxībǐ]; так само й назва міста-держави на півдні Європи “Монако” вимовляється дуже чітко 摩纳哥 [Mónàgē], що свідчить про вдале використання цього засобу.

Отже, ми пропонуємо розподілити тлумачення та вивчення назв країн світу відповідно до принципів, за якими їх передають насамперед на письмі. Перша та найбільша група міститиме ті назви країн, що не мають жодного семантичного підтексту, тому що їх передають винятково фонетичним шляхом (з урахуванням того, що їх транслітерація в більшості випадків ґрунтована на їх вимовлянні англійською). Зпо-серед них можна виокремити блок топонімів з чіткою фіналлю “я” у вигляді складу 亚 [yà], що за своєю семантикою не має жодної конотації, оскільки виступає завершальним компонентом фонетичної оболонки тої чи іншої назви. За нашими підрахунками, саме цей склад 亚 переважає під час фонетичного калькування в сучасній китайській мові (і не тільки наприкінці топонімічної назви). Отже, можемо почути такі назви країн: Estonia 爱沙尼亚 [Àishāniyà], Latvia 拉脱维亚 [Lātuōwéiyà], Bulgaria 保加利亚 [Bǎojiāliyà], Romania 罗马尼亚 [Luómǎniyà], Slovenia 斯洛文尼亚 [Sīluòwénni yà], Croatia 克罗地亚 [Kèluòduìyà], Serbia 塞尔维亚 [Sà'ěrwéiyà], Bosnia 波斯尼亚 [Bōsīniyà], Albania 阿尔巴尼亚 [Ā'ěrbāniyà], Syria 叙利亚 [Xùli yà], Georgia 格鲁吉亚 [Gélùjīyà], Armenia 亚美尼亚 [Yàměiniyà], Australia 澳大利亚 [Àodàli yà], Malaysia 马来西亚 [Mǎláixīyà], Indonesia 印度尼西亚 [Yìndùnīxīyà], Namibia 纳米比亚 [Nàmǐbīyà], Tanzania 坦桑尼亚 [Tǎnsāngniyà], Zambia 赞比亚 [Zànbiyà], Columbia 哥伦比亚 [Gélúnbiyà] та інші. Таким чином, наведені вище приклади з кінцевим складом 亚 [yà] являють собою повне або часткове фонетичне калькування (транслітерування) почутої назви за допомогою ієрогліфічних знаків, адаптованих за вимовлянням до оригіналу. Проте є певні винятки з описаного вище способу (наприклад, у назвах Словаччини, Чехії та Македонії, де, незважаючи на той самий кінцевий “я” в їх назвах англійською, китайські лінгвісти не передають його зовсім:

Slovakia 斯洛伐克 [Sīluòfákè], Czechia 捷克 [Jiékè], Macedonia 马其顿 [Mǎqídùn]. У результаті кількість складів може зовсім не збігатися (на прикладі Macedonia/5 складів та Mǎqídùn/3 склади) (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

Серед назв країн, утворених фонетичним калькуванням, також потрібно виокремити назви з кінцевим складом 兰 [lán], що за своїм вимовлянням майже збігається з англійським “land” (“земля”). До таких топонімів належать: Poland 波兰 [Bōlán], Finland 芬兰 [Fēnlán], Holland 荷兰 [Hélán]/Netherlands 尼德兰 [Nídelán], England 英格兰 [Yīnggélán], Scotland 苏格兰 [Sūgélán], Ireland 爱尔兰 [Ài'ěrlán], Greenland 格陵兰 [Gélínglán], Swaziland 斯威士兰 [Sīwēishílán]. У їх вимовлянні китайською чуємо майже “land” (тільки без кінцевого “d”). Аналізуючи знак 兰 [lán], можемо знайти його тлумачення в словнику як “орхідея”, але слід пам'ятати, що у власних назвах він використовується як фонетичний, а не семантичний компонент (бо його етимологічне значення “орхідея” не належить до реалій названих країн). Щодо складів, розташованих перед 兰 [lán], то тут також спостерігаємо звичайні фонетичні кальки-склади, що, крім імітації звукової оболонки з англійської мови, не мають жодного стосунку до самої країни або її культурних особливостей. Щоправда, інколи трапляються деякі цікаві з погляду семантики знаки, які можна трактувати як якесь нагадування про ту чи ту специфіку країни. Так, наприклад, у назві “Голландія” перший знак 荷 уявляє собою “лотос/латаття”, що нагадує нам взагалі про квіти (не тільки тюльпани), які вирощують у цій країні у великій кількості, а разом із завершальним компонентом 兰 “орхідея” ще більше підсилює натяк про квіти. Варто зазначити, що кількість складів у назві країни з компонентом “land”/兰 [lán] може не збігатися в англійській та китайській мовах, але назва країни китайською в усному мовленні залишається цілком зрозумілою (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

У деяких назвах із складом “land” інколи спостерігаємо ситуацію, коли в китайській мові наочно помітна його відсутність (на прикладі Switzerland, Iceland, Thailand). Отже, Швейцарія 瑞士 [Ruìshì] походить від скорочення Switzer/Swiss (виявляється фонетична калька), хоча за ієрогліфами – компонентами сама назва може бути розтлумачена як “удачливий/щасливий джентльмен” (таким чином водночас застосовано певною мірою семантичний підхід). На відміну від Швейцарії Ісландія 冰島 [Bīngdǎo] (“льодовий острів”) уявляє собою виключно семантичний засіб, за допомогою якого утворена зовсім незначна кількість топонімів в сучасній китайській мові (Countries in Chinese || 94 country names (+ posters). (б. д.).

Інколи, навпаки, можна побачити додавання компонента 兰 [lán] в назві топоніму. Це стосується, наприклад, нашої рідної країни 乌克兰 [Wūkèlán], попри те, що англійське Ukraine у своєму складі не містить “land” наприкінці. Головна причина такого феномену полягає в тому, що в путунхуа немає складу, що за своїм вимовлянням схожий на англійський “raine”. Тож китайські лінгвісти залучили знак 兰 [lán] саме для позначення кінцевого складу (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-d).

Якщо ретельно розібрати назву нашої держави, яку записують за допомогою трьох знаків 乌克兰, слід приділити особливу увагу початковому складу 乌 [wū]: крім схожого вимовляння до англійського “U” він дещо дивує своєю семантикою, тому що в словниках тлумачиться як “ворон” [corvus corax] або “чорна ворона” [corvus corone], або має загальну сему “темний, чорний”. У путунхуа існують інші склади з таким самим вимовлянням [wū], але був залучений саме цей ієрогліфічний знак. Чому? Головне припущення в схожості кольору воронова крила, як кажуть у народі, з кольором чорнозему, яким славиться наша рідна земля. До того ж, саме на чорноземних полях можна побачити багато ворон та воронів, особливо після збору врожаю (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-b).

Щодо другого складового компоненту 克 [kè] в назві нашої країни, то можна зауважити таку деталь: він часто з'являється в сучасній китайській мові у власних назвах та інших словах, що передаються на письмі як фонетичні транслітерування (наприклад, “клон” 克隆 [kèlóng], “клондайк” 克隆代克 [kèlǒngdàikè], “марка” 马克 [mǎkè], “маркер” 马克笔 [mǎkèbǐ] та інші). Якщо ж проаналізувати етимологічне значення цього знаку 克 [kè], то знайдемо цікаві тлумачення, а саме “витримати; отримати перемогу; успішно завершити”. Погодьмося, що в сьогоденні для нашої держави – це справді дуже актуальна річ. Відоме й інше другорядне значення зазначеного компоненту 克 [kè]: це є скорочення від “грам” (gram), який може бути асоційований з чорноземом, оцінюваним украй високо, навіть на грами (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-c).

Звісно, що не обов'язково завжди розтлумачувати кожен склад в топонімічних назвах окремо, але початковий знак є дійсно важливим елементом (він виступає як зачин певної назви) і простежити його етимологічне значення виявляється корисним під певним кутом зору кроком.

Отже, робимо поточний висновок, що за допомогою “дешифрування” окремих знаків можна зануритися в дивний світ китайської культури (та логіки), поринути в її особливості та набути певної лінгвістичної та соціокультурної компетентності, без якої неможливо опанувати мову навіть на базовому рівні.

Розглядаючи назви деяких держав на Близькому Сході та в центральній частині Азії, можемо простежити майже повне фонетичне калькування, тому, чуючи 哈薩克斯坦 [Hāsàkèsītǎn], 吉尔吉斯斯坦 [Jǐ'ěrjīsisītǎn], 塔吉克斯坦 [Tǎjíkèsītǎn], 乌兹别克斯坦 [Wūzībiékèsītǎn], 土库曼斯坦 [Tǔkùmǎnsītǎn], 巴基斯坦 [Bājīsītǎn], відразу здогадуємося, про яку країну йдеться (Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан, Туркменістан, Пакистан тощо). Етимологічний розгляд складу “стан” підказує нам про те, що за його допомогою утворювалися назви місць в Центральній Азії, де можна було розташуватися на певний час (“стан” має персидські корені і тлумачиться як “стояти, зупинитися”/“stay, stand” в широкому смислі цього слова) (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

Окрему увагу також слід приділити назвам деяких країн, що формуються як транслітеровані фонетичні кальки з урахуванням того, що ієрогліфи – компоненті топонімів завжди мають свою семантичну конотацію (зазвичай приховану). На прикладі назви “Португалія” можна виявити цікаву річ: країна є великим виробником винограду та портвейну, який її і символізує (власне, назва цього вина походить від назви міста Порту), тож у назві цієї країни недаремно закладений “виноград” 葡萄, який займає перші два початкові знаки 葡萄牙 [Pútáoyá]. Варто зауважити, що вимовляння китайською за першими ініціалами в слові 葡萄 [pútáo] схоже на PorTu/ПорТу, таким чином тут простежуємо своєрідне переплетіння звукового калькування з семантичним. Щодо останнього складу 牙 [yá], то за своїм етимологічним значенням цей знак не несе жодного семантичного навантаження (він навіть може викликати здивування, бо означає “зуб”). Так само в назві Іспанії 西班牙 [Xībānyá] цей склад наприкінці є винятково фонетичним (рівно як згаданий вище 亚 [yà]), але питання, чому використаний саме 牙 [yá] замість 亚 [yà], залишається без розв’язання. Це наводить на думку про те, що в назвах деяких країн під час фонетичного калькування вживають різні ієрогліфи – компоненти, а також те, що вони інколи більше нагадують фонетичне калькування їх вимовляння не з англійської, а з будь-якої іншої мови (мови-оригіналу тієї країни, назву якої транслітерують). Наприклад, España, Portuguesa: тут ми в кінці чуємо фіналь “я” на відміну від англійської, де в кінці назви немає жодного голосного звука Spain, Portugal) (How do Chinese translations of the countries’ names come about? (б. д.).

Якщо ми розглянемо назви ще деяких країн, то побачимо не тільки фонетичну кальку з англійської, де, наприклад, Norway 挪威 [Nuówēi], Canada 加拿大 [Jiānádà], Moldova 摩尔多瓦 [Mó'ěrduōwǎ], Italy 意大利 [Yìdàlì], Cyprus 塞浦路斯 [Sāipǔlùsī], Turkey 土耳其 [Tǔ'ěrqí] мають дуже схожу звукову оболонку складів, а й відстежимо іншу форму гібридних утво-

рень (яку можна в деякому сенсі назвати досконалішим способом). Розглянемо, наприклад, назву Нової Зеландії: New Zealand 新西兰 [Xīnxīlán] формується з початкового семантичного складу 新 (new) та фонетичного 西兰 [xīlán]. Ще один цікавий варіант змішаної форми можна побачити при утворенні назви Сан-Маріно (San Marino), де San є скороченням від Saint. Таким чином з’являється утворення у вигляді 圣马力诺 [Shèngmǎlìnuò], у якому перший склад 圣 уявляє собою семантичний елемент (префікс) Saint, а наступні знаки 马力诺 виступають фонетичною частиною [mǎlìnuò]. Такі назви відносимо до другої групи топонімічних назв, що існують в путунхуа в зовсім невеликій кількості (Countries in Chinese || 94 country names (+ posters). (б. д.).

Третю незначною за кількістю прикладів, але дуже цікаву модель демонструють назви таких топонімів: Ісландія, Чорногорія та Японія, оскільки їх утворено винятково за семантичним принципом, де Ісландія – це 冰島 [Bīngdǎo] (“льодовий острів”), Чорногорія – 黑山 [Hēishān] (“чорні гори”), Японія – 日本 [Rìběn] (“корінь сонця”). Їх назви передають семантично, і жодного фонетичного натяку або схожості з вимовлянням Iceland, Montenegro вони не мають. Щодо Японії доцільно звернути увагу студентів на те, що її вимовляння (у путунхуа) дещо нагадує Япон англійською. Тому можна стверджувати, що тут вдало поєднані фонетична оболонка [Rìběn] та семантичне ядро (日 + 本/sun + root), що знову презентує досконалу форму передачі назви, коли 2 різні підходи злилися в одне ціле (Countries in Chinese || 94 country names (+ posters). (б. д.).

Найцікавішою щодо моделі передачі назв країн у сучасній китайській мові є четверта група топонімів, де ми чітко бачимо, що то є назва країни (а не міста чи будь-якого іншого адміністративного підрозділу), оскільки в цих назвах закладена морфема 国 [guó] – “країна”. Отже, Китай 中国, Америка 美国, Великобританія 英国, Франція 法国, Німеччина 德国, Південна Корея 韩国, Тайланд 泰国, Бангладеш 孟加拉国 у своєму складі в китайській мові мають кінцевий компонент 国 [guó]. Виникає закономірне запитання: чому не всі назви країн сформовані з додаванням підказки про те, що це – назва країни? Щоб відповісти на це запитання, варто проаналізувати вплив історичних подій на розвиток сучасної китайської мови (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

Спершу звертаємо увагу на сам Китай 中国 (Middle Kingdom), що має таку самоназву ще з давніх часів (з початку 1 тис. до н.е). У ті часи прашури сучасних жителів Китаю вважали, що їхня країна розташована посередині земної кулі (доказом цього є традиція навіть зараз зображати Китай майже посередині на адміністративних мапах світу). Аналізуючи назву Китаю, робимо висновок, що ієрогліфи –

компоненти 中 [zhōng] + 国 [guó] не мають жодної фонетичної ознаки (зовсім не йдеться про вимовляння, схоже на China), тому цей топонім сформований винятково семантично (“Серединна країна”). Варто також зауважити, що початковий склад у цій назві навіть підказує своїм написанням, що йдеться про середину (ієрогліф 中 чітко розділений посередині вертикальною рисою) (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-а).

Окрім основного топонімічного варіанта у вигляді 中国, Китай має ще одну цікаву стилістично забарвлену назву – “Піднебесна” 天下 [Tiānxià], де 天 [tiān] – це “небо”, 下 [xià] – це “під”. Ця назва вважається дещо застарілою, бо означає Китай в епоху імператорів. В сучасному трактуванні “Піднебесна” сприймається як “будь-яка земля під небом”, “цілий світ”. Утворення 天下 з точки зору граматики здається дещо дивним, але з точки зору сприйняття головна сема “небо” знаходиться попереду “під”, що є повноцінною нормою в сучасній китайській мові (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-е).

Повертаючись до назв Великої Британії, Франції, Німеччини та Америки, спочатку можемо знайти їхні первісні транслітеровані еквіваленти: England 英格兰 [Yīnggélán], France 法兰西 [Fǎlánxī], Deutsch(land) 德意志 [Déyìzhì], America 美利坚 [Měilìjiān]. Тобто всі ці назви утворилися за допомогою фонетичного способу калькування (з урахуванням деякої специфіки), про що можна здогадатися за їхнім вимовлянням. Але в середині XIX століття їх назви було скорочено до двох складів, одним з яких тепер виступає морфема 国 [guó]. Навіщо це зробили? Винятково з метою спрощення у використанні цих топонімів? Щоб відповісти на ці запитання, треба зануритися в історію. У середині XIX століття Великобританія проводила так звані “опіумні війни” (1840–1842 рр. та 1856–1860 рр.), у результаті яких Китай занепав у розвитку та не бажав бачити на своїй території варварів (так китайці називали інші народи, що жили поза територією Середнього царства). Це проявлялося в закритті всіх торговельних портів на території Китаю того часу (з метою нерозповсюдження посеред населення опіуму, що завозився у великій кількості для того, щоб послабити міць Китаю і перетворити його на васальну територію). Великої Британії у той період допомагали Франція та Америка, що також мали свої плани на частину регіонів тодішньої Цинської імперії. Після підписання Нанкінського договору в 1842 р., коли Великобританія змусила китайський (цинський) уряд відкрити порти для торгівлі, Китай, напевно, урахував можливі ризики загарбницьких дій з боку згаданих держав та в рамках дипломатичного етикету (проявивши повагу і боязкість водночас), реформував назви зазначених країн таким чином, що перший ієрогліф – компонент, наявний у первісних фо-

нетичних кальках, залишився без змін, а до нього був доданий 国 [guó], за допомогою якого можна чітко уявити, що перед нами назва якоїсь країни. Отже, замість 英格兰 [Yīnggélán], 法兰西 [Fǎlánxī], 德意志 [Déyìzhì], 美利坚 [Měilìjiān] з’явилися 英国 [Yīngguó], 法国 [Fǎguó], 德国 [Déguó], 美国 [Měiguó] тощо. Як бачимо, початковий знак у цих назвах калькує вимовляння та чітко підказує, про яку країну йдеться (England 英国 [Yīngguó], France 法国 [Fǎguó], Deutschland 德国 [Déguó], а кінцевий являє собою виключно семантичний підтекст. У назві Америки фонетичний компонент дещо зсунутий з другої позиції на першу: America 美国 [Měiguó] (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

Також знову варто зазначити, що з урахуванням того, що кожний склад має своє етимологічне значення, цікавою є “дешифрування” заголовних знаків у цих назвах: 英 [yīng] означає “хоробрий, мужній”, 法 [fǎ] має значення “закон”, 德 [dé] втілює в собі “чесноти, порядність, моральність”, 美 [měi] означає “гарний, красивий, чудовий”. Таким чином, назви цих держав можна розтлумачити як “хоробра країна” (Великобританія), “країна законів” (Франція), “порядна країна” (Німеччина), “гарна країна” (Америка). Таким чином ми простежуємо винятково позитивне семантичне навантаження в назвах 英国, 法国, 德国, 美国, розуміючи, що перед нами назва якоїсь величної країни, оскільки тільки певні (могутні) держави отримали таку високу поетичну назву (Literal translations of various country names in Chinese. (б. д.).

Якщо проаналізувати додатково назву Тайланду, можна також простежити прояв позитивних конотацій, розтлумачивши її заголовний склад. Отже, Thailand 泰国 [Tàiguó] зветься як “мирна країна, безпечна країна” за рахунок початкового знаку 泰 [tài]. Водночас на цьому прикладі ми знову зіштовхуємося із вдалим поєднанням двох засобів передачі на письмі топонімічних назв у путунхуа: фонетичне калькування разом з семантичним контекстом в одному знаку (Literal translations of various country names in Chinese. (б. д.).

Щодо назви Південної Кореї 韩国 [Hánguó], то за її першим складом можна дізнатися про те, що 韩 [Hán] спочатку асоціюється з царством Хань, що було на території давнього Китаю (в епоху Войовничих царств). Крім того, цим знаком позначали васальне князівство за часів династії Чжоу (1046–256 рр. до н.е.). Водночас цей компонент також має стосунок до Південної Кореї і корейського прізвища Хан. Тому, на нашу думку, у цій назві таким чином відображена географічна наближеність Південної Кореї та Китаю та їхні міжетнічні зв’язки (MDBG English to Chinese dictionary. (б. д.-f).

Наприкінці нашого дослідження доцільно зазначити також, що, незважаючи на наявність повної

форми назв деяких держав, наприклад, Сполучені Штати Америки 美利坚合众国 [Měilǐjiān hézhòngguó], Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії 大不列颠及北爱尔兰联合王国 [Dàbùlièdiān jí Běi Ài'ěr'lán liánhé wángguó], Об'єднані Арабські Емірати 阿拉伯联合酋长国 [Ālābó liánhé qiúzhǎngguó], Китайська Народна Республіка 中华人民共和国 [Zhōnghuá rénmín gònghéguó], Республіка Корея 大韩民国 [Dàhán míngguó], Французька Республіка 法兰西共和国 [Fǎlǎnxī gònghéguó], Італійська Республіка 意大利共和国 [Yìdàlì gònghéguó] та інші, зазвичай використовують їхні скорочені назви, а саме: Америка 美国 [Měiguó], Англія/Британія 英国 [Yīngguó], ОАЕ 阿联酋 [Āliánqíú], Китай 中国 [Zhōngguó], Південна Корея 韩国 [Hánguó], Франція 法国 [Fǎguó], Італія 意大利 [Yìdàlì] (197 country name in Chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin, б. д.).

Висновки та перспективи подальших досліджень. У своєму повсякденному спілкуванні або під час читання / перегляду / обговорення новин ми завжди торкаємося теми країн, бо живемо в інтегруючому суспільстві, де з кожним днем міжкультурні зв'язки між різними націями та країнами розширюються та консолідуються, тому навіть на початковому рівні вивчення сучасної китайської мови студентам вкрай важливо розуміти, з яких ієрогліфів – компонентів утворені власні назви (не тільки географічні); який засіб передання використано (семантичний, фонетичний чи гібридний); які глибинні конотації можуть бути приховані всередині (чи є збіги з якимись соціокультурними особливостями тієї чи тієї країни). Для забезпечення повноцінного розуміння вважаємо доцільним подальше випрацювання структурованого вивчення топонімів, зокрема назв країн, на основі тлумачних і топонімічних словників, наявних підручників та посібників, інтернет-ресурсів тощо.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- 197 country names in chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin. (б. д.). ImproveMandarin.
<https://improvementmandarin.com/countries-in-chinese>
 Countries in chinese || 94 country names (+ posters). (б. д.). LTL Language School.
<https://ltl-school.com/countries-in-chinese/#chapter-1>
 How do Chinese translations of the countries' names come about? (б. д.). Quora.
<https://www.quora.com/How-do-Chinese-translations-of-the-countries-names-come-about>
 Literal translations of various country names in chinese. (б. д.). The Language Nerds.
<https://thelanguageners.com/2023/literal-chinese-translations-of-world-countries-names>

- MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-а). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=中>
 MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-б). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=乌>
 MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-в). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=克>
 MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-г). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=兰>
 MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-д). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=天下>
 MDBG english to chinese dictionary. (б. д.-е). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=韩>

REFERENCES

- 197 country names in chinese (complete list + abbreviations) – improvemandarin. (n. d.). ImproveMandarin.
<https://improvementmandarin.com/countries-in-chinese>
 Countries in chinese || 94 country names (+ posters). (n. d.). LTL Language School.
<https://ltl-school.com/countries-in-chinese/#chapter-1>
 How do Chinese translations of the countries' names come about? (n. d.). Quora.
<https://www.quora.com/How-do-Chinese-translations-of-the-countries-names-come-about>
 Literal translations of various country names in chinese. (n. d.). The Language Nerds.
<https://thelanguageners.com/2023/literal-chinese-translations-of-world-countries-names>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-а). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=中>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-б). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=乌>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-в). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=克>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-г). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=兰>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-д). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=天下>
 MDBG english to chinese dictionary. (n. d.-е). MDBG Chinese Dictionary.
<https://www.mdbg.net/chinese/dictionary?page=worddict&wdrst=0&wdqb=韩>

Отримано 22.10.2023 р.